

حمایت‌های روان شناختی

ویژه کودکان

و نوجوانان

(مشاوران و روانشناسان فعال در دادگاه‌های اطفال و نوجوانان)

نویسندگان:

منا قریشی، کامران حکمت

و با همت احمد رحمانیان

سرشناسه	: قریشی، منا، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور	: حمایت‌های روان‌شناختی ویژه کودکان و نوجوانان / نویسندگان منا قریشی، کامران حکمت، احمد رحمانیان.
مشخصات نشر	: شیراز: نادریان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۰ ص.
شابک	: 978-622-6318-49-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۸۷-۸۹.
موضوع	: نوجوانان -- روان‌شناسی
موضوع	: Adolescent psychology
موضوع	: نوجوانان -- آسیب‌شناسی روانی
موضوع	: Adolescent psychopathology
موضوع	: کودکان -- آسیب‌شناسی روانی
موضوع	: Child psychopathology
موضوع	: اختلالات رفتاری در کودکان
موضوع	: Behavior disorders in children
شناسه افزوده	: حکمت، کامران، ۱۳۴۹-
شناسه افزوده	: رحمانیان کوشکی، احمد، ۱۳۶۸-
رده بندی کنگره	: BF ۷۲۴
رده بندی دیویی	: ۱۵۵/۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۷۸۵۲۶

حمایت‌های روان‌شناختی ویژه کودکان و نوجوانان

نویسندگان: منا قریشی، کامران حکمت	قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان
و با همت احمد رحمانیان	انتشارات: نادریان
طراح جلد: نیلوفر زارعی	شماره شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۱۸-۴۹-۵
نوبت و سال چاپ: چاپ اول ۱۳۹۹	تلفن: ۰۹۱۷۳۱۰۰۷۲۶
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه	nashrnaderian@gmail.com

فهرست

صفحه	عنوان
۱۳	فصل نخست: پرخاشگری
۱۴	پرخاشگری
۱۴	تعریف
۱۴	علل
۱۹	نشانه شناسی
۱۹	درمان
۲۳	فصل دوم: اختلال نقص توجه بیش فعالی
۲۴	اختلال نقص توجه بیش فعالی
۲۴	تعریف
۲۴	علل
۲۵	نشانه شناسی
۲۶	درمان
۲۷	دارو درمانی
۲۸	رفتار درمانی
۲۹	فصل سوم: اختلال هویت
۳۰	اختلال هویت
۳۰	تعریف
۳۱	علل

فهرست

صفحه	عنوان
۳۱	نشانه شناسی
۳۲	درمان
۳۳	فصل چهارم: اختلال سلوک
۳۴	اختلال سلوک
۳۴	تعریف
۳۵	علت
۳۶	نشانه شناسی
۳۷	درمان
۴۵	فصل پنجم: اعتیاد
۴۶	اعتیاد
۴۶	تعریف
۴۶	علل
۴۷	نشانه شناسی
۴۸	درمان
۵۱	فصل ششم: اختلال شخصیت ضداجتماعی
۵۲	اختلال شخصیت ضداجتماعی
۵۲	تعریف
۵۳	علل

فهرست

صفحه	عنوان
۵۳	نشانه شناسی
۵۵	درمان
۵۹	فصل هفتم: اختلال شخصیت مرزی
۶۰	اختلال شخصیت مرزی
۶۰	تعریف
۶۰	علل
۶۱	نشانه شناسی
۶۳	درمان
۶۷	فصل هشتم: اختلال دو قطبی
۶۸	اختلال دو قطبی
۶۸	تعریف
۶۸	علل
۷۱	نشانه شناسی
۷۲	نشانه‌های افسردگی دو قطبی
۷۲	نشانه‌های مانیا
۷۵	درمان
۷۶	دارو درمانی
۷۷	روان درمانی

فهرست

صفحه	عنوان
۷۷	رفتار درمانی شناختی
۷۸	خانواده درمانی
۷۹	فصل نهم: اختلال افسردگی
۸۰	اختلال افسردگی
۸۰	تعریف
۸۰	علل
۸۱	نشانه‌شناسی
۸۱	درمان
۸۴	در پایان...
۸۷	پیوست‌ها
۹۷	منابع

مقدمه

حمایت در زمینه رشد و بالندگی کودکان و نوجوانان تضمین‌کننده قوام، توسعه جامعه‌جایه و دوام جامعه درمسیری سالم و پویا در عصر حاضر می‌باشد. به همین منظور، لزوم آسیب‌شناسی روانی اجتماعی در کودکان و نوجوانان بسیار جدی است و ترک و شناخت درست این آسیب‌ها می‌تواند موجب کارآمدی مداخلات پیشگیرانه و علمی باشد. خوشبختانه، به‌تازگی شاهد تصویب، بسط و توسعه قوانین متناسب با رویکردهای تربیتی از جمله مواد ۲۸۶، ۳۱۵ و ۴۱۰ قانون آیین دادرسی کیفری مبنی بر لزوم حضور مشاورین با رویکردهای تربیتی و روان‌شناختی در کنار قضات محاکم اطفال و نوجوانان هستیم که با بهره‌گیری از یافته‌های علمی نوین از جمله: دانش روان‌شناسی، اعمال مجازات‌های قانونی تبدیل به کشف و بررسی ریشه‌های روانی اجتماعی رفتارهای بزهکارانه و اعمال روش‌های اصلاحی متناسب با این موضوع شده است. هم‌چنین، اعمال تدابیر تربیتی و درمانی جایگزین رمجانه اصلاح، بازپروری و کاهش نرخ بزهکاری اطفال و نوجوانان را فراهم کرده است. عوامل مختلفی بر بزهکاری کودکان و نوجوانان و گرایش آنها به سمت و سوی رفتارهای خلاف قانون تأثیرگذار است. ویژگی‌های شخصیتی نوجوان، وضعیت اقتصادی، وضعیت فرهنگی، محیط زندگی، اختلالات ژنتیکی، رابطه والد و فرزند و

بسیاری دیگر از عوامل زمینه‌ساز در این خصوص تأثیر خود را برجای می‌گذارند. محیط خانواده اولین محیطی است که فرد در آنجا رشد می‌کند و ساختار شخصیتی خویش را شکل می‌دهد. این محیط نقش بسیار مؤثری در آماده‌سازی کودکان برای ورود به دوره نوجوانی و بزرگسالی دارد و هرگونه نارسایی در سامانه تربیتی و عملکردی آن تأثیرات نامطلوب خود را بر سلامت فرزندان در ابعاد مختلف برجای می‌گذارد. یکی از این تأثیرات بسیار مهم، گسترش و افزایش بزهکاری و رفتارهای مغایر با هنجارهای اجتماعی در فرزند و یا فرزندان است. علاوه بر این، به‌ویژه شیوه نظارت و ارتباط والدین با کودکان خصوصاً در سال‌های اولیه زندگی نقش بسیار تأثیرگذاری در سلامت افراد در دوره نوجوانی و گرایش آنها به بزهکاری دارد. از جمله عوامل زمینه‌ساز دیگر می‌توان به مواردی از جمله بی‌توجهی نسبت به نیازهای کودکان در محیط خانواده، عدم حمایت کودکان توسط والدین، رفتار بی‌ثبات والدین با فرزند و یا فرزندان، پایبند نبودن خانواده به ارزش‌های اخلاقی و اعتقادی، تبعیض و تفاوت گذاشتن در میان فرزندان، درگیری‌های خانوادگی مزمن خانوادگی، طلاق والدین، عدم حضور فیزیکی و یا عاطفی پدر یا مادر در خانه، دوستان ناباب، بزهکاری یکی از اعضای خانواده، نداشتن الگوی رفتاری مناسب تربیتی اشاره کرد.

نوجوانی، حداثت بزرگسالی و کودکی است که ضمن این که ایام مبارکی در دوران رشدی افراد می‌باشد با تغییر و تحولات جسمی، روانی و اجتماعی خاص خود همراه است؛ که معمولاً امکان بروز هیجان‌طلبی، تفکر شکست-

ناپذیری، نصیحت‌ناپذیری، پرخاشگری، طغیان علیه مراجع قدرت، عدم کنترل بر رفتار و هیجانات ناشی از تغییرات جسمی و روانی دوران بلوغ، به هم‌ریختگی ارتباط با دیگران، آرمانگرایی و امثال آن وجود دارد که زمینه را برای استقلال و قوام شخصیتی در دوران رشدی بعدی مهیا می‌نماید که البته در صورتی که به‌خوبی مدیریت و هدایت نگردد امکان حرکت به سمت بزهکاری و رفتارهای مخرب وجود خواهد داشت. عامل دیگری که در بزهکاری نوجوانان و میزان گرایش به آن تأثیر دارد، «هوش اخلاقی» است. هوش اخلاقی، توانایی تشخیص درست از نادرست، به‌معنای داشتن اعتقادات اخلاقی محکم و عمل بر طبق آنها است، به‌گونه‌ای که شخص رفتاری درست و محترمانه داشته باشد و دارای برخی ویژگی‌های مهم تأثیرتوانی کنترل وسوسه و غرایز ویران‌کننده خود، گوش دادن محترمانه و عدم مزاحمت برای سایر پیش‌داوری‌ها، پذیرش تفاوت‌های انسانی و داشتن نگرش انسان‌گرایانه، خودداری از رفتار غیراخلاقی، توانایی درک دیگران و همدلی با آنها، عدم پذیرش بی‌مسئله‌ای برای خود و دیگران است که زمینه شکل‌گیری انسان سالم را از لحاظ فردی و اجتماعی فراهم می‌آورد.

همچنین بزهکاری با صفات روانشناختی مختلفی همراه است که برخی از آن‌ها عبارتند از: هوش کمتر از متوسط، سطوح بالای خشم درونی، رفتار پرخاشگرانه، ناشکیبایی، نیاز به هیجان، تأثیرپذیری از تغییرات سریع اجتماعی، مهاجرت، زندگی در شهرهای شلوغ و پرجمعیت و تماشای مکرر برنامه‌های خشونت‌بار، عدم مهارت‌های زندگی، از جمله عدم مهارت کنترل خشم، عدم مهارت قاطعیت، عدم مهارت نه گفتن، عدم مهارت حل مسئله، اختلالات

شخصیت، فقدان هم‌حسی با دیگران و سطوح پایین استدلال اخلاقی که بایستی مورد توجه قرار گیرد. همانطور که اشاره شد، اختلالات روانشناختی از عوامل مهم و مؤثر در ارتکاب جرم و بزهکاری می‌باشد که در این خصوص به صورت جامع بر اساس بررسی پرونده‌های مرتبط با بزهکاری اطفال و نوجوانان، مشکلات و اختلالات روان‌شناختی شایع در آن‌ها تعریف و راهکارهای درمانی و مداخلات روان‌شناختی مناسب ارائه شده است، در پایان از جناب آقای اسماعیل اکبری مدیر محترم پیشگیری این معاونت، همکاران اداره‌های داخلی معاونت و همه مشاورین و روان‌شناسان فعال در دادگاه اطفال و نوجوانان که در زمینه تهیه این کتاب اظهار نظر نمودند، خصوصاً خانم ساناز چراغی تشکر به عمل می‌آید.

معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم دادگستری استان فارس